

TEDENSKA SLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto

v Ljubljani, dne 9. aprila 1926

Stev. 19

Najslavnejši jugoslovenski škof J. J. Strossmayer

Dne 8. aprila 1905 je v malem slavonskem mestu Djakovem umrl škof Josip Juraj Strossmayer. In zgodilo se je takrat prvič, da so jokali Hrvati, Slovenci, Čehi, Poljaki, Rusi in Bolgari za škofom kakor otroci istega očeta. Po čemer je hrepenel, za kar je delal in trpel vse življenje, je Strossmayer dosegel s svojo smrtjo. edinstvo vesoljnega Slovanstva. Bil je eden največjih ter najmodrejših mož 19. stoletja in najslavnejši slovenski škof.

Od mladih let do svojega 90. leta se je boril z besedo in pismom za duševno, kulturno in državno ujedinjenje Jugoslovenov, za resnično bratstvo Hrvatov, Srbov in Slovencev. Zanje je ustanovil celo vrsto velikih zavodov, zagrebsko vseučilišče, jugoslovensko akademijo znanosti in umetnosti ter galerijo slik. Vse svoje dohodke posestev in svoje zaslužke je podarjal za jugoslovensko narodno kulturo ter je tudi mnogim slovenskim društvom pošiljal podpore. Bil je ustanovnik in podpornik dolge vrste slovenskih društev, ki so ga imenovala za svojega častnega člana. Ljubljana mu je v zahvalo podelila častno meščanstvo in imenovala po njem lepo ulico.

Dočim so razni škofje proglašali »Sokola« za brezversko liberalno organizacijo, je bil škof Strossmayer ponosen, da je častni član tega največjega jugoslovenskega društva. Zato tudi v Sloveniji razen A. M. Slomška ni bil še noben škof tako po-

popularen, kakor biskup Josip Strossmayer. Ko nas v Avstriji ni hotel nihče priznavati, je Strossmayer pri vsaki priložnosti naglašal, da smo Slovenci po krvi in jeziku en narod s Srbi in Hrvati, da je naša rana tudi hrvatska boleš, nam prizadeta krivica tudi Srbe boleča krivica.

L. 1884. je napisal v svojem pastirskem pismu te-le zlate besede:

»Narod, ki se ne zna za idealne svoje cilje razpeti in ki se ne zna ohrabriti za vse mogoče žrtve, ki se vedno boji in trepeti, ki vedno misli na svojo slabost in nemoč, tak narod gnije in propada ter nima bodočnosti. Le narod, ki ve, kaj hoče, ki zna v odločilnem času vse sile zediniti z geslom »Ali slobodno živeti ali

slavno umreti«, tako narod se preko vseh borb končno reši ter osvobodi svojo domovino!»

Kakor prorok stare zaveze, je Strossmayer prorokoval ujedinenje in svobodo Slovencev, Hrvatov in Srbov v skupno državo;

ko ni skoraj nihče veroval v našo bodočnost, je Strossmayer učil, da lahko Jugoslovenci potopé na dno morja, a Jugoslovenci vstanejo še večji in močnejši!

Več kakor četrto stoletje je prihajal Strossmayer vsako leto med Slovence v Rogaško Slatino in vselej je z dejanji in besedami pokazal, da je Slovenecem najzvestejši brat.

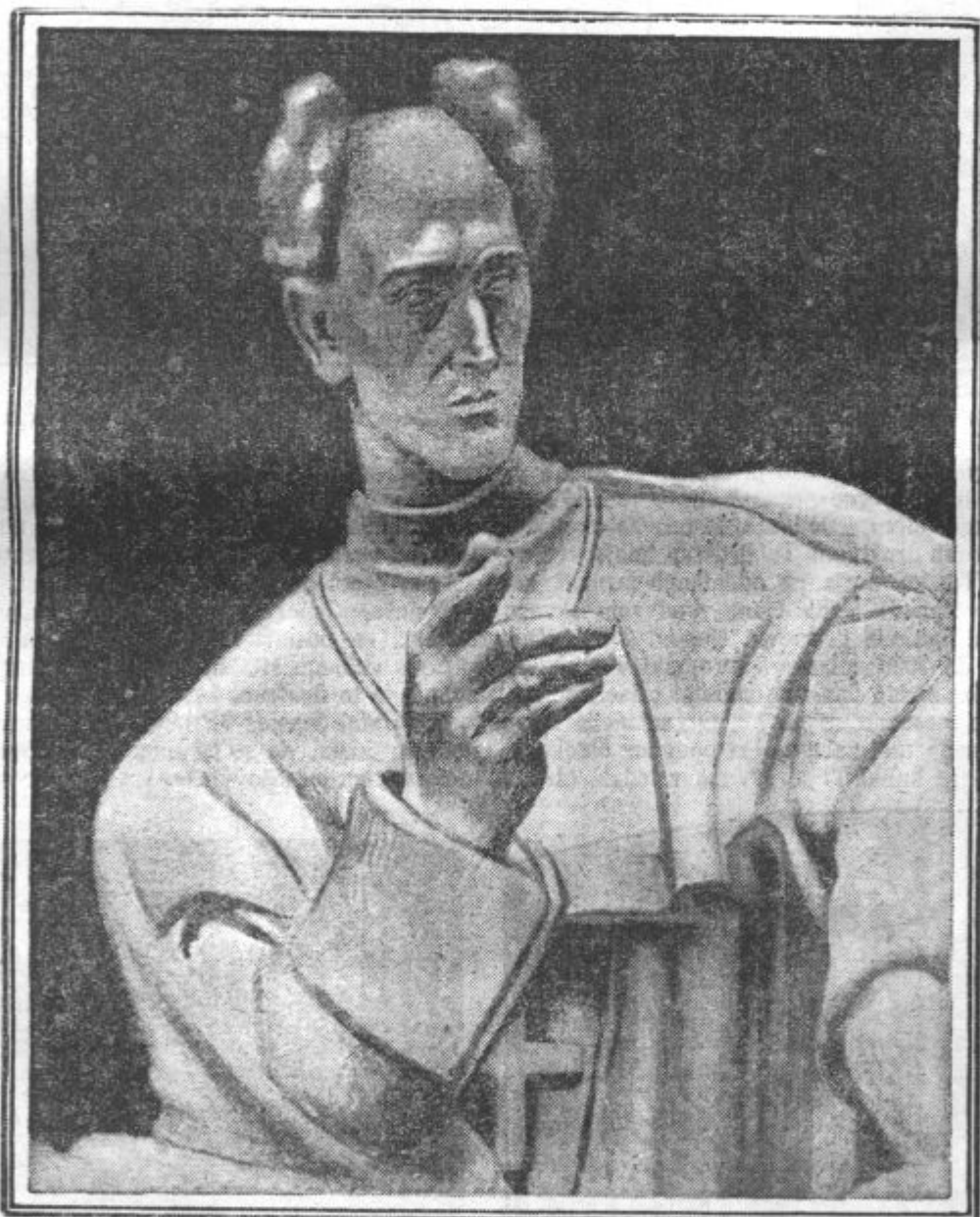
Jos. Juraj Strossmayer se je narodil 4. februarja 1815 v Osijeku na Hrvatskem; po pradedu je bil češke krvi, po prababici in materi pa Hrvat. Njegov oče Ivan je bil že tako go. reč hrvaški rodoljub, da so ga Madžari l. 1848 preganjali.

Josip Juraj pa je bil dvojček; starši so dali dečka krstiti, a en fantek je takoj po rojstvu umrl. Ker starši niso vedeli, kateri je ostal živ, so ga imenovali z obema imenoma, tako da se je imenoval Josip Juraj.

Deček je dovršil ljudsko in šest gimnazijskih razredov v Osijeku; leta 1831. pa ga je škof Susić sprejel v djakovsko semenišče. Že jeseni 1833. ga je škof poslal v Budimpešto na vseučilišče, kjer je šele 19 let star postal že doktor modroslovja. L. 1838. je postal duhovnik, bil nato dve leti kaplan v Petrovaradinu

in bil leta 1841. pozvan na Dunaj v višji duhovski zavod sv. Avgušтина. Tu je po dveh letih postal še doktor bogoslovja. Šel 1847. je postal ravnatelj »Augustineja« in obenem dvorji kaplan, ker je bil izvrsten, duhovit pridigar. Nekaj časa je tudi predaval na vseučilišču cerkveno pravo.

Na predlog bana generala Jelačića je l. 1849. postal škof (biskup) v Djakovu, ko je bil šele 34 let star. Strossmayer je bil prvi hrvatski zares narodni škof. Najprej se je poleg cerkve posvetil gospodarstvu na škofovskem posestvu ter je poslej uporabljal dohodke na korist svoje cerkve in naroda. Izdatno je podprl vsako književno podjetje, ker je vedel, da je knjiga največja dobrotnica človeštva.

Obenem je v Djakovu ustanovil in zgradil učiteljsko pripravnico z vrtom ter podaril 11.000 gld. za vzdrževanje učiteljev in katehetov. Nato je ustanovil v Djakovu glavno in dekliško šolo ter jima daroval 40.000 gld. Podpiral pa je tudi druge srednje šole in ubožne dijake. Za deški seminar je dal 70.000 gld. ter za duhovsko semenišče 51.000 gld. Zavodu sv. Hijeronima v Rimu, kjer študirajo jugoslovenski duhovniki, je podaril 20.000 gld., za izboljšanje plač svojih kaplanov je dal 50.000 gld. itd.

Da so stale vseučilišče, akademija in galerija v Zagrebu več milijonov, je umevno.

A vse je plačal biskup Strossmayer. V Djakovu si je sezidal prekrasno katedralo, polno umetnin, in plačal zanjo nad poldrugi milijon gld.

Deloval pa je v letih 1860. in 1861. tudi v državnem zboru in hrvatskem deželnem zboru ter pogumno branil svobodo Jugoslovenov.

L. 1870. je bil na vatikanskem koncilu škofov in kardinalov v Rimu ter je pobijal novo dogmo o papeževi nezmotljivosti. Toda podlegel je večini laških in španskih škofov in brez slovesa zapustil Rim. Šele kasneje se je podredil večini, ker je upal, da pridobi

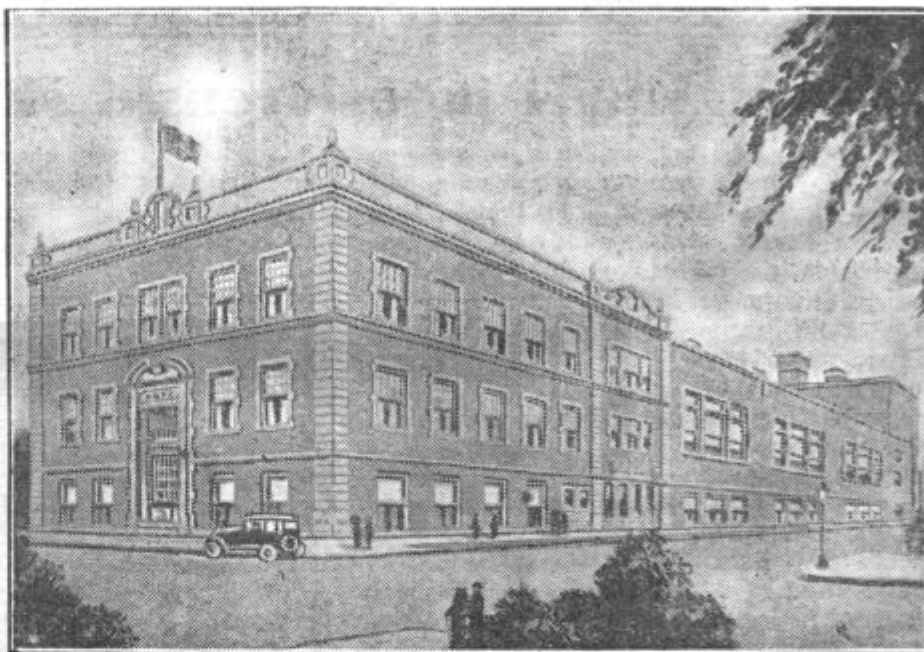
Vatikan, da bi podpiral narodno prizadevanje Hrvatov in Slovencev. V tem upu pa se je zmotil, kajti Rim in Dunaj sta vedno skupaj delovala prot slovanstvu.

Tako je padel Strossmayer v veliko in trajno nemilost pri papežih in avstrijskem cesarju ter je moral celih 55 let ostati skromen škof v Djakovu, dočim so postajali razni majhni duhovi knezonadškofi, kardinali in celo papeži.

Toda Jos. Juraj Strossmayer si je postavil večne spomenike v dušah Jugoslovenov; njegova dela govore in bodo govorila, dokler bo živelo Jugoslovenstvo.

Vincenc Cainkar, predsednik Slovenske narodne podporne jednote v Ameriki.

Veličastni dom ameriških Slovencev v Čikagu, last Jednote.

V primeri s številom prebivalstva niso priselniki nobenega drugega naroda v Ameriki tako močno organizirani kakor ravno Slovenci. Naprednejše slovenske podporne organizacije v resnici služijo drugim narodnostim za vzgled pri organiziranju. Najmočnejša zveza je Slovenska narodna podpora, ki ima že okoli dva in pol milijona premoženja v dolarjih, blizu 60.000 članov, ki pripadajo 560 v Jednoti združenim društvom. Ta društva imajo svoje sedeže po vseh državah Unije t. j. severoameriških Združenih držav, od Atlantskega pa do Tihega morja, na oddaljenih farmah, kakor Amerikanci pravijo velikim kmetijam, po rudnikih in tovarnah, nekaj društev je pa celo v Kanadi. Svoje člane predvsem zavaruje za slučaje bolezni. Bolniška podpora je po 1, 2 ali 2 dolarje na dan, kakor so pač uravnani mesečni prispevki članov. Zavarovalni oddelek za posmrtnino sorodnikom umrlega člana je imel sedaj razrede stopnjema od 600 do 2000 dolarjev. Sorodniki v domovini so že v velikem številu prejeli posmrtnine po članih tega močnega naprednega društva, zato se zadnji čas vsi pametni priseljenci vpišejo le v to društvo, ker jim v resnici nudi največ gotovosti in največje podpore za majhne mesečne prispevke. Organizacija izdaja tudi izvrstni časopis »Prosveto«, ki izhaja vsak dan, za mladino pa lepi »Mladinski list«, ki prinaša tudi zabavne in podučne članke v angleškem jeziku, da se ga mladina čimprej nauči. Društvena »Književna Matica« pa tiska dobre knjige in je ravnokar izdala obsežno delo »Ameriški Slovenci«, katero bo vsak z zanimanjem čital.

Plemeniti konj barona Rotšilda v Parizu, ki je dobil prvo nagrado pri dirki.

Cesta iz gumija. Cesto iz gumija so si izmislili seveda v Ameriki. Baje ima to prednost, da avtomobili po njej ne drče, da ne povzročajo prahu in ne ropotajo. Cesta je najprej podzidana in betonirana, potem pa tlakovana z lesenimi kockami, ki so na vrhu prevlečene s tanko plastjo gumija. Glavna slabost novega tlaka je ta, da ni posebno trpežen. Ko čitamo o takih ameriških cestah, se nam kar milo stori, če pogledamo naše, nekdanje kot miza gladke ceste, ki so se pod sedanjo vlado izpremenile v hribovske grape, da skoro ni več mogoče voziti po njih.

Dolnja Lendava v Prekmurju pod vinorodnimi goricami z nepregledno madžarsko nižino v ozadju.

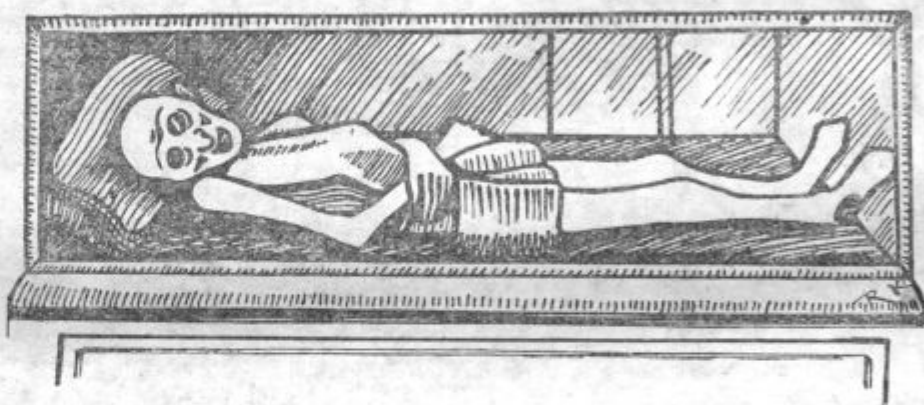
Cerkvica Sv. Trojice.

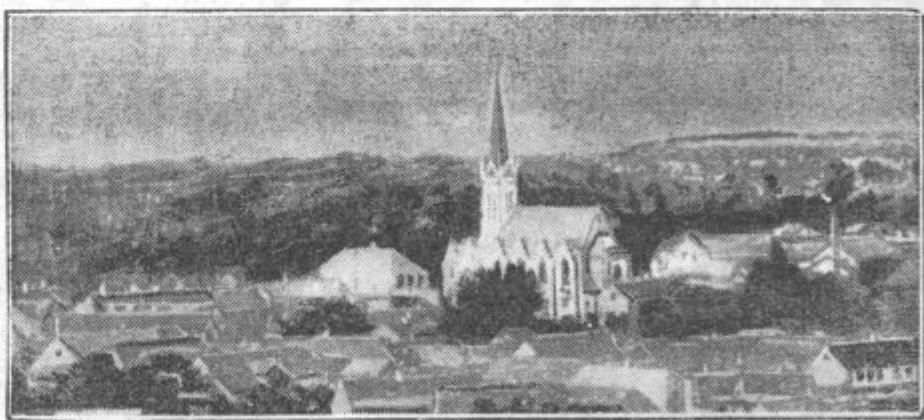
Grad v Beltincih, bogati vasi sredi Prekmurja

Velikonočno beljenje hiše v Prekmurju. Kakor pri nas pred velikimi prazniki snažne gospodinje hišo poribajo, v Prekmurju ženske hišo vsako leto znotraj in zunaj pobelijo.

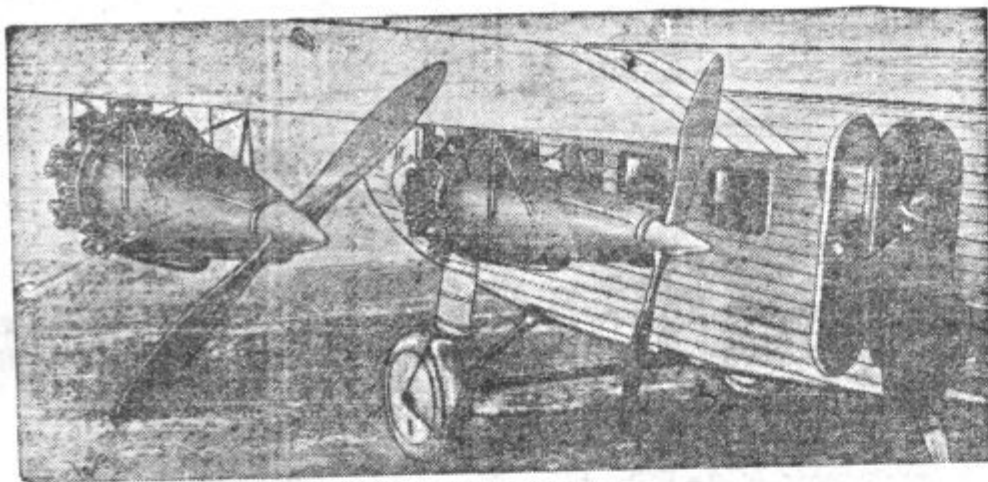
Grof Hadik, nekdanji lastnik dolnjelendavskega gradu, je umrl l. 1733. in ni strohnel v zemlji. Sedaj leži v stekleni omarici v cerkvi Sv. Trojice. Ljudska pripovedka pravi, da Hadik ne strohni radi tega, ker je to božja kazen za njegovo grozovitost in neusmiljenost. Dirjal je namreč s štirimi belci čez drn in strn k sv. Trojici, kamor je takrat vodila samo ozka steza. Prišel je na vrh, a konji so se zgrudili in tudi on je ostal mrtev. Ljudstvo pripoveduje še, da je grofova žena ob tej novici skočila skozi okno.

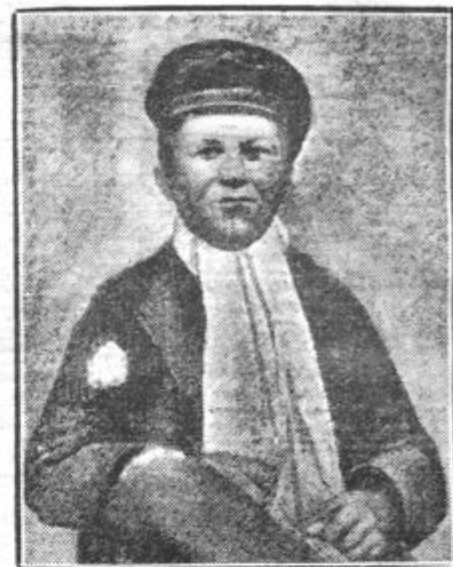
Sobotia, največji kraj Prekmurja

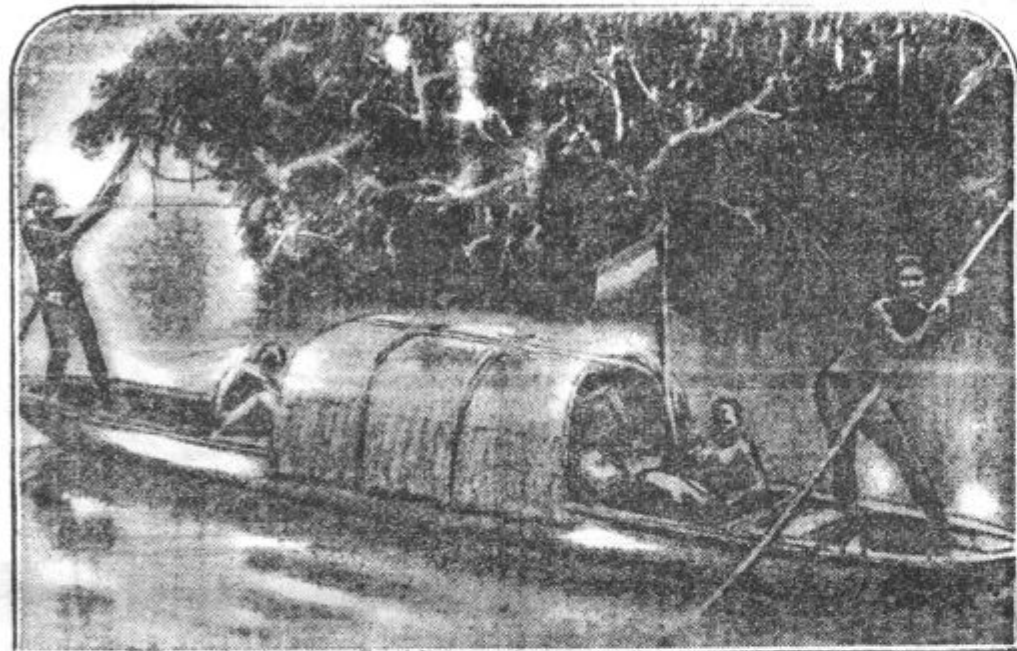
Ciganska vas Pušča v Prekmurju.

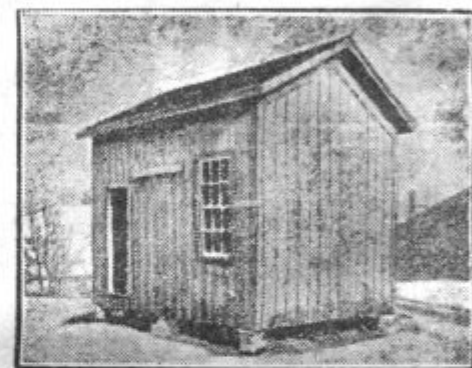
Novo orjaško letalo s štirimi motorji ima prostora za deset ljudi in 500 kg prtljage.

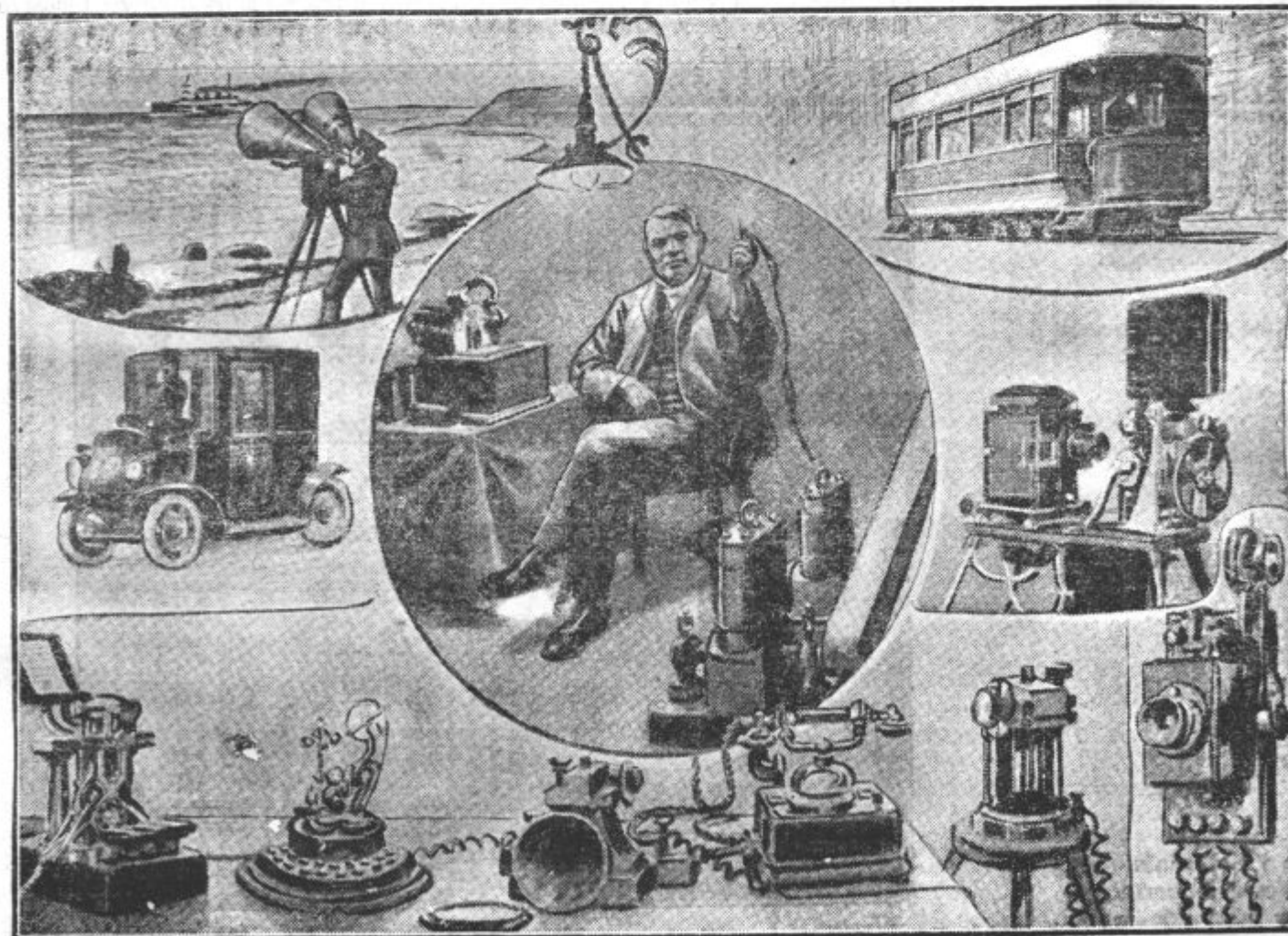
Tomaz Edison v 14. letu, ko je prodajal časopis, katerega je sam pisal in tudi tiskal v vozečem vlaku. Ta njegov list — edini časopis, ki je bil kdaj tiskan v vlaku, dokazuje kako iznajdljiv je bil Edison že kot deček.

Zamorci v afričanski deželi Kongo v svojih enostavnih čolnih.

Edisonova elektrarna, prva centrala za električno luč na svetu.

Slavni izumitelj Tomaz Edison, ki praznuje svojo osemdesetletnico, med svojimi izumi. Na levi zgoraj megafon, s katerim je mogoče govoriti z ladjami na morju; na desni zgoraj električna železnica; na levi v sredini električni avtomobil; na desni v sredini kinematograf; spodaj na levi priprava za brzojavljenje in brzojavni pritiskalnik, dalje priprava za merjenje neskončno majhnih razlik v toploti; namizni telefon; odorskop; zadnja priprava na desni je pa mikrofoni, ki pojačuje glas pri telefonu. V sredini Edison z električno žarnico v roki, na mizi fonograf, na tleh pa električni dinamo. Ta slavni mož je samouk, ki se je s svojo vztrajnostjo in pridnostjo povzpел do najvišje slave.